

Előrejelzés 2010-re

(Összefoglaló – 2010. június 8.)

Magyarországon az elmúlt másfél évben a külső és belső egyensúly látványosan tovább javult, viszont visszaesett a fogyasztás, a beruházás és a GDP. A kiigazítás nemzetközi elismerést aratott, javította az ország hitelességét. Az új kormány – a **GKI** márciusi előrejelzésében is bemutatott – szerény (talán a GDP 1-1,5%-ára kiterjedő) költségvetési mozgásterét a görög válság tovább szűkítette, majd ennek figyelmen kívül hagyása a minimálisra csökkentette. A június eleji súlyos kormányzati politikai, szakmai és kommunikációs hiba után már az ideai célok kisebb módosítása is lehetetlenült, az EU és a pénzügyi válság a 3,8%-os államháztartási hiány tartását várja. Lazítás helyett szigorítás került napirendre.

A világ összevont GDP-je a 2009. évi 0,9%-os visszaesés után 2010-ben 4%-kal bővül. Az **USA** GDP-je a 2009. évi 2,4%-os csökkenés után 2010-ben várhatóan **2,8%-kal emelkedik**. A válságból való kilábalás az **Európai Unióban** nagyon lassú és differenciált lesz: a GDP a 2009. évi 4,2%-os csökkenés után 2010-ben **1%-kal emelkedik**. Németország GDP-je a 2009. évi 5%-os csökkenés után 2010-ben, elsősorban a külső keresletre támaszkodva, a gyenge euró által is támogatva 1,2%-kal nő. A tagállamok többsége által eddig (igaz jórészt automatizmusok és bankkonszolidációk miatt) követett fiskális expanzió hatására a GDP-arányos **államháztartási deficit** az EU-ban a 2008. évi 2,3%-ról 2009-ben 6,8%-ra, 2010-ben **7,2%-ra**, az **államadósság** 62%-ról 74%-ra, illetve **80%-ra** emelkedik, jóval a 3%-os, illetve 60%-os referenciaérték fölé. A válságkezelésből való kilábalás (exit strategy) csak fiskális ágon lehetséges, ami **súlyos politikai-társadalmi feszültségekkel** jár. Számos ország **drámai költségvetési megszorításokra** kényszerült.

Az amerikai Fed irányadó **kamatlába** 0% és 0,25% között van, az Európai Központi Banké (EKB) 1%, a hosszú lejáratú állampapírok hozama ennél magasabb. Idén sem a Fed, sem az EKB részéről nem valószínűsíthető kamatláb-emelés. A görög államadósság-válság erősítette az USA „**végző menedék**” szerepét, így az amerikai állampapírok hozama csökkent, a **dollár erősödött** a fő devizákkal szemben. Az eurózóna válsága **nem vezet** sem a Gazdasági és Monetáris Unió felbomlásához, sem egyes tagállamok kiválásához. A 2008. évi 1,47 és a 2009. évi 1,39 dollárral szemben 2010-ben 1,30 dollár körüli éves euróárfolyam várható. A **kőolaj** ára a 2009. évi 62-ről 2010-ben várhatóan 82 dollárra nő.

Májusban immár egy éve tart a **GKI konjunktúraindexének** mélyponthoz viszonyított, szinte töretlen és markáns emelkedése, s immár a fogyasztói és az üzleti bizalom is meghaladja a válság előtti utolsó „békehónap”, 2008 szeptemberének szintjét. Az üzleti szférán belül minden ágazat várakozásai javultak, de a külső konjunktúrához erősen kötődő **ipari** cégeké sokkal inkább és egyértelműben, mint a belföldi piachoz inkább kötődő ágazatoké. A magyar gazdaság kilátásainak megítélése is kedvező irányba változik, az iparban és a kereskedelemben a javulásra számítók aránya már meghaladta a romlást valószínűsítőket. A **GKI fogyasztói** bizalmi index áprilisban és májusban – a parlamenti választásokat közvetlenül megelőzően és követően – különösen látványosan emelkedett.

A **magyar kormány mozgásterét** mindenképp az **államháztartási hiány** nemzetközileg és piacilag elfogadható nagysága határozza meg. A **GKI** előző előrejelzéseiben is **elérhetőnek** minősítette az eredeti **3,8%-os** deficitet. Legfeljebb 5%-os ideai államháztartási hiánycélt tartott lehetségesnek (ezt is csak úgy, hogy a többlet döntően konszolidációs és reformokhoz kötött kiadás). A görög válság után azonban az **EU egészében döntő prioritás lett a költségvetési megbízhatóság** és fegyelmesség. Noha a magyar államháztartás folyó egyensúlyi helyzete európai összehasonlításban már kifejezetten kedvező – az Európai Bizottság májusi prognózisa szerint idén nálunk lesz a hatodik legkisebb deficit az EU-ban –, de a hiány évközi emelését jellemzően csak a nemzetközi feltételek váratlan és kivédhetetlen mértékű romlása esetén tolerálják az európai intézmények. Tavaly a válság ezt valóban indokolta, idén

azonban a konjunktúra talán még kedvezőbb is a korábban gondoltnál. Emellett a 2001-2006-os magyar „fiskális alkoholizmus” emléke még elevenen él a nemzetközi pénzügyvilágban. **Mindezeket az új kormány nem vette figyelembe.** Ebben a környezetben **súlyos politikai és szakmai hibának** bizonyult a gazdasági vészhelyzetet, sőt végül egyenesen államcsődöt vizionáló – **minden reális alapot nélkülöző, belpolitikai trükközést célzó – hivatalos kommunikáció.** A magyar kormány iránti **bizalmat súlyos csapás, a gazdaságot indokolatlan kár érte,** aminek látványos megnyilvánulása volt a forint árfolyamának zuhanása és az általános megrökönyödést tükröző nemzetközi visszhang. A magyar gazdaság számára nélkülözhetetlen bizalmat **csak egyértelmű és tartósan fegyelmezett gazdaságpolitikával lehet visszaszerezni.** Mivel a hiány alakításában mára gyakorlatilag megszűnt a mozgástér, 2010-re a **GKI 4% körüli hiányt** vár (és 2011-re a jelenlegi konvergencia-programban szereplő 3% alatti költségvetési deficit-cél megerősítését feltételezi).

A miniszterelnök által június elején bejelentett **29 pontos akcióterv** szükséges, több elemében helyes irányú, de nem bizonyosan elégséges reagálás a létrejött helyzetre. A **fő üzenet a piacok (a külföld és az EU) számára az,** hogy a kormány **nem tesz megalapozatlan hiánynövelő és élénkítő lépéseket.** Ezt követően a forint erősödni, a kockázati felárak csökkenni kezdtek. **Belföldi felhasználásra** az akcióterv fő üzenete, hogy a **kormány cselekszik. Az akcióterv valójában három részből áll. Egyrészt** 2010-re egy szándéka szerint összesen 350 milliárd forintos költségvetési **megszorító csomag** (amely mögött egy ködös, idén legfeljebb néhány tízmilliárd forintos adócsökkentés is lehet: a 10 kisadó megszüntetése és a tánya alacsony kulcsának kiterjesztése). **Másrészt 2011-re egy jelentős szja-csökkentés** egykulcsos adóval és megnövelt gyermekkedvezménnyel (amely nettó értelemben nagyságrendileg ugyanannyival növeli a személyes jövedelmeket, mint az alsó szja-kulcs sávhatárának 15 millió forintig történő kiterjesztése, melyet a Bajnai-kormány 2011-re törvénybe iktatott, csak közben kivezeti az adójóváírást, vagyis megnöveli az alacsony jövedelműek adóterheit). **Harmadrészt** sok kis, esetenként **hasznos,** esetenként **populista,** esetenként **aligha megvalósítható ötlet.** Mindez **érdemi fordulat** az elmúlt évek ellenzéki kommunikációjához képest, hiszen az új kormány költségvetési **megszorítást** hajt végre, **nincs átfogó és azonnali nagymértékű adócsökkentés,** a meghirdetett adóváltozás pedig a közepes és magas jövedelműek számára **előnyös,** az alacsony jövedelműek számára **hátrányos.** **Probléma,** hogy a jelenlegi ismeretek alapján fennmarad a 2011-es költségvetéssel kapcsolatban eddig is feltételezett, a GDP legalább 0,5-1%-ára kiterjedő túlköltekezés.

Az akciótervet **konkrétumok híján** még nem lehet igazán megalapozottan minősíteni. **Irreálisnak** látszik a **pénzügyintézetektől** három éven keresztül és különösen idén négy hónap alatt **évi 200 milliárd forintot** – éves nyereségük mintegy felét – beszedni, illetve ennek súlyos következményei lehetnek az amúgy is kemény finanszírozási feltételekre. Kérdéses az **állami kiadások felülvizsgálata** révén megtakarítani kívánt 120 milliárd forintnak, illetve az állami szféra bértömegénél megtakarítani tervezett közel 50 milliárd forintnak a **realitása** (de még az értelmezése is, hiszen pl. az állami cégek bértömegének csökkentése nem gyakorol pozitív hatást a költségvetésre). Mivel az ideai államháztartási hiányt túlbecsülte az új kormány, ezért önmagában nem feltétlenül okoz gondot, hogy a nem meghirdetett, de valójában tervezett restriktív egy része nem fog megvalósulni. (Nem véletlen, hogy a Varga-bizottság „tényfeltáró” jelentése nem jelent meg: a szereplők most már nem érdekeltek a problémák felnagyításában!) A tervezett intézkedések **nem állnak össze szerves koncepcióvá.** Hiányzik a nagyjelentőségű lépések – pl. pénzügyi szervezetek megadóztatása, az EU-források kkv-szektor számára való átcsoportosítása, a minimálbér megadóztatásának következményei a foglalkoztatásra és a jövedelmi egyenlőtlenségekre – **hatásvizsgálata.** Néhány javaslat kifejezetten **szembemegy a piacgazdaság logikájával.** Ilyen például a közüzemi díjak emelésére vonatkozó moratórium, az adórendszeren kívüli kereset fogalmának bevezetése, a devizaalapú jelzáloghitelezés megtiltása. Egyelőre **nincs szó a nagy állami rendszerek** – szolgáltató ágazatok és cégek – működési mechanizmusának megváltoztatásáról, holott a **kiadáscsökkentés csak szerkezeti átalakítással együtt hoz tartós javulást.** Az akcióterv fő sajátossága, hogy egy alapvetően megszorító jellegű

programot népszerű, populáris elemekkel ötvöz. Ez azt valószínűsíti, hogy a gazdaságpolitikára ismét (1998-99-hez hasonlóan) a „**kettős beszéd**” lesz jellemző.

Idén az adó- és járulékbévételek az előirányoztnál több mint 200 milliárd forinttal lesznek kisebbek, az egyéb bevételek viszont – főleg a magán-nyugdíjpénztárakból való tömeges visszalépés idejének elszámolása miatt – magasabbak. Így a **bevételeknél** 150 milliárdos elmaradás prognosztizálható. **Kiadási többlet** lesz a kórházi finanszírozásnál, a munkaerő-piaci támogatásoknál, illetve egyes állami vállalatokkal kapcsolatban. Figyelembe véve a kamatkidadásoknál adódó, illetve az MNB veszteségének elmaradása miatti megtakarításokat, a költségvetési intézményeket érintő takarékosági intézkedéseket, a tartalékok nagyobb részének befagyasztását, összességében a tervezettnél érdemben mintegy 100 milliárd forinttal alacsonyabb kiadás várható. Az államháztartás önkormányzatok nélküli pénzforgalmi **hiánya** várhatóan mintegy 50 milliárd forinttal lesz magasabb az előirányoztnál. Így az (európai módszertan szerinti) hiány idén a **GDP 4%-a körül** lesz. A bruttó államadósság a GDP százalékában 2010 végén a megelőző évi 78,3% körül alakul. Ez nem lesz kiugró Európában, de **folyamatos finanszírozása a befektetők bizalmának megőrzését igényli**. Ez a magyar pénzügyi rendszer forrásainak és az IMF-EU hitelcsomagnak a további részbeni felhasználásával simán megoldható. A **külső egyensúly idén is nagyon kedvezően alakul**. Magyarország nettó értelemben nem szorul külföldi forrásokra, a folyó fizetési mérleg egyensúlyban lesz, a **külső finanszírozás** pedig 2,4 milliárd euró, a **GDP 2,4%-át** kitevő, a tavalyinál is nagyobb **aktívumot** fog mutatni. Magyarország külföldi **nettó adóssága** 2010-ben a tavalyi 52 milliárd euróról **48 milliárd euróra csökken**.

Idén a külső piacokra termelő és szolgáltató ágazatok, cégek termelése nő a leginkább, ami főleg az ipart, részben a közúti szállítást, a beutazó turizmust jelenti. Az **ipari** bruttó termelés 5%-os növekedése **kizárólag az export** emelkedésének lesz az eredménye. A **stagnáló építőiparon** belül a mélyépítés emelkedik, a magasépítésre az ingatlanszektor visszaesése és az árvíz utáni helyreállítás hat majd. A **mezőgazdaságban** a rettenetes tavaszi időjárás nagy veszteségeket okozott a zöldség-gyümölcs szektorban, a volumenhordeozó gabona és kukoricatermés azonban nem sokkal fog elmaradni a tavalyitól. A **kiskereskedelem**ben csak a karácsonyi szezonban várható növekedés. A **hírközlési** tevékenységet végző cégek árbevétele várhatóan stagnál: a hangszolgáltatás visszaesik, az internet-szolgáltatás dinamikusan nő. **Mindebből 2010 egészére 1% körüli növekedés adódik**. A belföldi összereslet 2010-ben 0,5%-kal emelkedik. Folytatódik a készletek visszapótlása. Bár a kormányváltással, a szervezeti és személyi változásokkal összefüggésben az állam gazdasági döntéshozatala átmenetileg nagyon lelassul, az EU forrásokból megvalósuló – alapvetően a fizikai infrastruktúrát érintő, de részben versenyképességet javító – fejlesztések és a vállalkozói beruházások kissé emelkednek, a lakásépítés viszont a tavalyi kezdési megtorpanás hatásaként 32 ezerről 20 ezer körülire zuhan. Összességében **1% körüli beruházás-növekedés** valószínű. A lakossági **fogyasztás szintje 2%-kal tovább csökken**. A versenyszférában 4, a közszférában kb. 1%-kal nő a **reálkereset**. A **reáljövedelmek ennek ellenére csak stagnálnak**. A foglalkoztatás ugyanis idén még csökken, a munkanélküliek támogatása az idő előrehaladtával mérséklődik, a cafeteria-rendszer juttatásai megadóztatásuk miatt visszaesnek, s a család-támogatások nominálisan sem nőnek. A nyugdíjak reálértéke pedig az inflációval történő emelés, a 13. havi nyugdíj teljes megszűnése és a nyugdíjkorrekció hatását is figyelembe véve közel 1%-kal csökken. A fogyasztók megtakarítási hajlandósága (kényszere) 2010-ben kissé emelkedik. A hitelfelvétel lassú, a bruttó megtakarítás növekményétől elmaradó megindulásával párhuzamosan a **nettó megtakarítási ráta** (a 2009. évi 3,2%-ról) 4%-ra emelkedik. Ezzel **finanszírozza az államháztartás várható hiányát**.

A **foglalkoztatási helyzet** – más országokhoz hasonlóan, de az EU átlagánál erőteljesebben – tovább **romlik**. A foglalkoztatott létszám az év egészében 1%-kal csökken, a munkanélküliség 11,5%-ra nő. A 12% közeli tavaszi csúcs után szezonális csökkenés következik, majd az év végén a szezonális romlást részben már ellensúlyozhatja a foglalkoztatás szerény emelkedése. 2010 első felében még 5,5% felett lesz az **infláció**, de az év végére 4% körülire csökken. Így az **éves átlag 4,8%** lesz. Ennél magasabb

áremelkedés is lehetséges a forintban számított kőolajár gyorsabb emelkedése, illetve a zöldség-gyümölcs árak rossz termés miatti esetleges megugrása következtében. A kedvező magyar **pénzpiaci** tendenciákat az eurózóna válsága és a politikusi „vészhelyzet-kampány” megakasztotta. Emellett feszültség érezhető az **új kormány** és az **MNB vezetése** között, részben a kívánatos monetáris politikát illetően, részben személyi okokból.

A **GKI** előrejelzése abból indul ki, hogy a kormányzat a nemzetközi bizalom visszaszerzése, s ezzel a kedvező finanszírozási lehetőség érdekében 2010-11-ben kitart a korábban tervezett költségvetési hiánypálya mellett. Így feltételezi, hogy az utóbbi időben felvetődött "**öngyilkos**" **elgondolások** - például a devizahitelek tömeges forintra konvertálása, a jelzáloghitelek tömeges kimentése, a magánnyugdíjpénztárak államosítása, a kamatszint mesterségesen alacsony szintre való leszorítása - **nem valósulnak meg**. Így – a nemzetközi befektetői hangulat stabilizálódását is feltételezve – a II. félévben ismét növekszik a magyar pénzügyi eszközök iránti kereslet. Ekkor a jegybank az **alapkamatot** 2010 végére **5%** környékére csökkentheti. A forint árfolyama a II. félévben – az I. félévhez hasonlóan – **270 forint/euró körül** alakul. Emellett elkerülhetetlennek látszik, hogy a konvergencia-program aktualizálása során a költségvetési (hiány- és adósság) kritériumoknak való megfelelést legkésőbb 2012-re, illetve 2013-ra irányozzuk elő. Ez lehetővé tenné az euró 2014. évi magyarországi bevezetését. Ebben a helyzetben ésszerű lehet az **euró 2014. évi bevezetésének idén év végén való meghirdetése és az ERM-2 csatlakozás kezdeményezése**. Ez gazdaságpolitikai horgonyként működne, növelné a kamatcsökkentés lehetőségét, erősítené az ország tőkevonzó-képességét, s hozzájárulna a következő években lehetséges növekedés gyorsításához.

A GKI prognózisa 2010-re

	2007.	2008.	2009.	Előrejelzés 2010-re			
	(tény)			szeptemberi	decemberi	márciusi	júniusi
GDP termelés	101,0	100,6	93,7	100	100	100	101
– Mezőgazdaság (1)	78,7	154,3	82,5	100	100	100	100
– Ipar (2)	106,0	100,4	84,1	102	102	102,5	104
– Építőipar (3)	93,3	94,8	97	104	104	102,5	99
– Kereskedelem (4)	104,0	97,0	91,5	100	100	98,5	98,5
– Szállítás és távközlés (5)	105,1	100,8	95,7	100	100	100,0	101
– Pénzügyi szolgáltatás (6)	101,1	98,5	100,8	97	100	100	100
– Közigazgatás, oktatás, egészségügy (7)	96,1	98,5	99,0	100	100	100	99
– Egyéb szolgáltatás (8)	103,4	94,2	99,0	100	100	100	100
Magnővekedés (2) + (3) + (4) + (5) + (6)	103,2	99,1	92,7	100	100-101	100-101	101
GDP belföldi felhasználás	99,0	100,7	88,5	101	101	101	100,5
– Egyéni fogyasztás	98,4	99,4	93,3	100	99	98,5	98
– Állóeszköz-felhalmozás (beruházás)	101,6	100,4	93,5	106	105	103	101
Külkereskedelmi áruforgalom							
– Export	116,2	105,6	90,9	104	104	104	110
– Import	113,3	105,7	84,6	105	105,5	105,5	110
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	108,0	106,1	104,2	104	103,5	104,3	104,8
Folyó fizetési és tőkemérleg egyenlege							
– milliárd euró	-5,4	-6,6	1,4	-0,5	0	1,8	2,4
– a GDP százalékában	-5,3	-6,2	1,5	-0,5	0	1,8	2,4
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	7,4	8,0	10,1	9,8	11	10,7	11,5
Államháztartás deficitje a GDP százalékában (ESA)	4,9	3,8	4,0	3,8	3,8 (5*)	3,8 (5*)	4

*Egyszeri konszolidációs és/vagy szerkezeti átalakítást finanszírozó kiadások elszámolása esetén

Forrás: KSH, **GKI**